

Ex oriente lux

Polonia Charkowa

UKRAINA

CHARKOW

Nr 9 (52)
2006 r.

PISMO STOWARZYSZENIA KULTURY
POLSKIEJ W CHARKOWIE

www.polonia.kharkov.ua

VI Międzynarodowy Rajd Katyński w Charkowie

ciąg dalszy na str. 2

W numerze m.in.:

- Unijne dopłaty dla polskich plantatorów
- 26. rocznica «Solidarności»
- Подорож до Малопольщі
- Uczmy się języka polskiego: lekcja 7
- Województwo Kujawsko–Pomorskie
- Polacy i Polonia na świecie
- Śpiewamy razem: Góralu, czy ci nie żal
- Kuchnia polska: Sandacz

VI Międzynarodowy Rajd Katyński w Charkowie

5 września 2006 r. Charków witał uczestników międzynarodowego Rajdu Katyńskiego, poświęconego 67-jej rocznicy wybuchu II wojny światowej.

Okolo 50 motocyklistów, na czele ze swoim komandorem Wiktorem Węgrzynem, wyruszyło 26 sierpnia z Warszawy, mając przed sobą kilka tysięcy kilometrów i szlachetną misję uczczenia pamięci tysięcy Polaków zamordowanych i pochowanych na obczyźnie w czasie II wojny światowej.

Rajd Katyński uroczystie rozpoczął się w Warszawie o godz. 10:00 przed Grobem Nieznanego Żołnierza. Odwiedziliśmy miejsca pamięci w Katyniu, Miednoje, Ostaszkowie, motocykliści przez Moskwę i Kursk przybyli do Charkowa.

W dzień czekało nich przyjęcie w Konsulacie Generalnym RP w Charkowie oraz spotkanie z mieszkańcami miasta na placu Wolności.

Wieczorem na Cmentarzu Ofiar Totalitaryzmu w Piatichatkach zebrali się uczestnicy rajdu, przedstawiciele władz miasta i obwodu, przedstawiciele Konsulatu RP w Charkowie oraz polonii charkowskiej, a także przedstawiciele duchowieństwa katolickiego, by złożyć hołd pamięci tym, czyje prochy spoczywają na cmentarzu. Przy świetle pochodni, symbolizujących ogień pamięci, odbyła się uroczysta ceremonia złożenia kwiatów i wianków pod

pomnikiem. Uroczystość skończyła się mszą świętą, którą odprawili charkowscy księża i kapelan bajkerów przy pięknym śpiewie sióstr-zakonnicek.

W tym roku w rajdzie po Charkowszczyźnie razem z polskimi bajkerami uczestniczyli ich miejscowi koledzy.

Dalej droga do Polski przez Kijów, gdzie zaplanowano złożenie wieńców w miejscu zbrodni komunistycznych w Bykowni. Dalej - Kamieniec Podolski. W Berdyczowie Barze ułożenie wieńca na cmentarzu żołnierzy z 1920 roku. Potem – Lwów, Buczacz, Jazłowiec, Cmentarz Orłat, złożenie wieńca na Wzgórzach Wuleckich, w miejscu zamordowania profesorów lwowskich przez Niemców.

Uroczyste zakończenie Rajdu nastąpi 10 września o godz. 15:00 w Warszawie na Pl. Marszałka Piłsudskiego przed Grobem Nieznanego Żołnierza.

Zdjęcie Oleg Czernijenko

Polska w UE

Unijne dopłaty dla polskich plantatorów

Komisja Europejska (KE) zaproponowała, by na osiem nowych krajów członkowskich, w tym Polskę, rozszerzyć istniejący od 2004 roku unijny system wsparcia uprawy roślin energetycznych. Są one uważane za doskonałe źródło energii odnawialnej i przeznaczone zarówno na opał jak i do produkcji biopaliw.

Oznacza to, że polscy rolnicy, którzy założą plantację takich roślin, poza dotychczasowymi dopłatami z budżetu UE (w roku 2007 będzie to ok. 80 euro) i dopłatami z budżetu krajowego, będą dostawać dodatkowe wsparcie w wysokości 45 euro do hektara. Wystarczy do wniosku dołączyć dokument potwierdzający zawarcie umowy kontraktacyjnej z przetwórcą tego rodzaju roślin.

Dodatkowo Komisja Europejska daje zielone światło dla wsparcia rolników, którzy zdecydują się na uprawy wieloletnie, które KE uważa za najbardziej wydajne. Kraje członkowskie będą mogły zwracać rolnikom połowę kosztów założenia takich plantacji.

Obecnie w UE uprawy roślin energetycznych zajmują 1,2-1,3 mln hektarów, zaś określony przez KE limit powierzchni, do której należą się dopłaty, wynosi 1,5 mln hektarów. Komisja proponuje, by od 2007 roku podnieść go do dwóch milionów hektarów. Nie ma podziału tej kwoty na kraje, obowiązuje zasada: kto pierwszy, ten lepszy.

KE zachęca rolników do przejścia na uprawę roślin

energetycznych, przewidując «eksplozję popytu» na tego rodzaju uprawy w nadchodzących latach. Z drugiej strony liczy na ograniczenie w ten sposób tradycyjnych upraw, sownice wspieranych w starych krajach UE w ramach dopłat do produkcji.

Widząc zalety obowiązującego w Polsce i innych nowych krajach systemu dopłat bezpośrednich, liczonych od powierzchni gospodarstw, Komisja Europejska zaproponowała, by kraje mogły przedłużyć go na kolejne dwa lata, czyli do 2010 roku.

Komisarz UE ds. rolnictwa Mariann Fischer Boel nie ukrywa, że uważa ten system za prosty, skuteczny i zdecydowanie ułatwiający zarządzanie unijną polityką rolną. Docelowo ma on obowiązywać na wszystkich rynkach UE.

Obie propozycje Komisji Europejskiej muszą zatwierdzić kraje członkowskie; najpewniej stanie się to podczas październikowego spotkania ministrów rolnictwa UE w Luksemburgu.

KE poinformowała, że unijna grupa ekspertów ds. rynku zbożowego zgodziła się na sprzedaż 200 tys. ton pszenicy z unijnych magazynów interwencyjnych w dyspozycji Agencji Rynku Rolnego na potrzeby młynów. Ma to być jeden ze sposobów zapobiegania wzrostowi cen zbóż w związku z niedoborem w tym roku ocenianym na 3,-3,5 mln ton, w tym 2 mln ton pszenicy.

(PAP)

Wiadomości z Polski

Obchody 26. rocznicy podpisania Porozumień Sierpniowych w Szczecinie

Od złożenia kwiatów pod pomnikiem Ofiar Grudnia '70 przez prezydenta Lecha Kaczyńskiego rozpoczęły się w Szczecinie, na Placu Solidarności, obchody 26. rocznicy podpisania Porozumień Sierpniowych w tym mieście.

Główne uroczystości zaplanowano w południe, przed bramą główną Stoczni Szczecińskiej Nowa, gdzie po modlitwie «Anioł Pański» i przemówieniu prezydenta Kaczyńskiego uczestnicy uroczystości - wśród nich prezydent Szczecina, sygnatariusz porozumień Marian Jurczyk - złożą kwiaty pod tablicą upamiętniającą ofiary Grudnia '70. Wcześniej Lech Kaczyński odznaczy

kilkadziesiąt osób, współtwórców społecznego zrywu.

18 sierpnia 1980 r. powstał w Szczecinie Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, na czele którego stanął Jurczyk, uczestnik strajków przełomu lat 1970-71. W mieście i województwie podczas 13 sierpniowych dni strajkowało ok. 200 zakładów. MKS sformułował 36 postulatów. Ich idea została zawarta w porozumieniu, którego sygnatariuszem ze strony MKS był m.in. Jurczyk. Stronę rządową reprezentował ówczesny wicepremier Kazimierz Barcikowski. Porozumienie podpisano 30 sierpnia, dzień wcześniej niż w Gdańsku.

(PAP)

26. rocznica «Solidarności» w Gdańsku

Wystąpienie prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego

«To wielki sukces "Solidarności" i jej ludzi, że Polska jest niepodległa i jest w strukturach, które się łączą z naszą sferą cywilizacyjną: w NATO i w Unii Europejskiej» - powiedział w Gdańsku prezydent Lech Kaczyński podczas obchodów 26. rocznicy podpisania Porozumień Sierpniowych.

«Historia zna niewiele przypadków lub może nie zna ich poza "Solidarnością" w ogóle, kiedy społeczeństwo prawie w całości zdolało się zorganizować przeciwko totalitarnej władzy. A tym "Solidarność" była w latach 1980-81» - podkreślił prezydent podczas uroczystości zorganizowanej na terenie Stoczni Gdańskiej.

Prezydent przypomniał, że «Solidarność» po wprowadzeniu stanu wojennego była wielką organizacją podziemną (...) Była kolejną wielką polską konspiracją - licząc od II wojny światowej, można ją nazwać trzecią konspiracją» - powiedział L. Kaczyński.

Oceńił też, że czas w historii Polski od Sierpnia '80, a wcześniej od 1976 r., jest niewątpliwie okresem wielkim w sensie moralnym, politycznym, a także biorąc pod uwagę kryterium sukcesu.

Prezydent podkreślił, że historia Polski zna niejedną wielki okres, ale niewiele spośród nich zakończyło się pełnym zwycięstwem. «Jest w naszej ojczyźnie niejedna krzywda i wiele niezapłaconych rachunków. Wiem o tym, próbujemy to zmienić» - powiedział Lech Kaczyński.

Podkreślił, że «mamy dzisiaj dzień zwycięzów, dzień bohaterów lat 80. i wcześniej lat 70.» i im chciałby oddać cześć.

«To jest początek. Pierwsze 15 lat wolnej Polski, III Rzeczypospolitej, to okres pewnego zapomnienia, zapom-

nienia o ludziach, zapomnienia o instytucjach, w szczególności instytucjach Polski podziemnej» - powiedział L. Kaczyński.

Dodał, że wymaga czasu i pracy historyków, aby odkryć zasługi wszystkich.

«Przedemną jeszcze ponad cztery lata kadencji. Obiecuję, że krok po kroku będziemy szukać tych, którzy wtedy walczyli i będziemy starali się nie zapominać o nikim» - oświadczył Lech Kaczyński.

Prezydent podkreślił też, że gdy Polska stała się niepodległa, drogi ludzi «Solidarności» się rozeszły.

«Dzisiaj tutaj, na tym placu koło Sali BHP, siedzą ludzie różnych opcji i to jest rzecz normalna, siedzą ludzie zaangażowani w politykę i w politykę niezaangażowani. To też normalne. Ale chciałbym podkreślić bardzo mocno - te odznaczenia, które za chwilę nadam, nie są oparte o żadne polityczne kryteria» - zaznaczył prezydent.

Po wystąpieniu Lech Kaczyński wręczył ordery i odznaczenia państwowe ponad 70 osobom zasłużonym dla powstania «Solidarności».

Uroczystości rocznicowe będą kontynuowane po południu. Prezydent weźmie udział we mszy św. w Bazylice św. Brygidy. Po zakończeniu nabożeństwa jego uczestnicy przejdą ulicami miasta pod historyczną bramę nr 2 Stoczni Gdańsk, gdzie zostaną złożone wieńce.

W tym miejscu planowane jest kolejne przemówienie L. Kaczyńskiego. Wieczorem na zakończenie uroczystości modlitwę za ojczyznę pod pomnikiem Poległych Stoczników poprowadzi metropolita gdański abp Tadeusz Głuchowski.

(PAP)

*Polska pielgrzymka***ПОДОРОЖ ДО МАЛОПОЛЬЩІ**

30 липня – 12 серпня 2006 року мені випала прекрасна нагода стати учасником мовно-краєзнавчого табору для молоді в Пекарах під Краковом. Його організатори – представники Краківського відділу Товариства “Спільнота Польщі” (Krakowski Oddział Stowarzyszenia “Wspólnota Polska”), заснованого влітку 1990 року. Товариство перебуває під патронатом Сенату Республіки Польща. На Харківщині його діяльність пропагують і підтримують Генеральне консульство Республіки Польща в Харкові та Харківське товариство польської культури.

В таборі було кілька загонів. Наш загін об'єднував молодь з України, Росії, Німеччини, Швеції, США і Казахстану. В інших загонах були хлопці та дівчата з Греції, Італії, Литви, Латвії, Білорусі та Молдови. Навчальна програма поєднувалася з дуже цікавими екскурсіями.

Краків називають європейським містом культури. Це місто, найпопулярніше в Польщі для туристів. За 2005 рік тут побувало 7 мільйонів гостей, на 2007 рік очікується 10-відсоткове зростання цієї кількості.

Центр міста в 1978 році було занесено ЮНЕСКО до списку світового культурного надбання. Краківська Ринкова площа – одна з найбільших середньовічних площ Європи. В центрі її розташувалася споруда Сукенніц. Це колишні торгові ряди, історія яких сягає XII-XIII століть.

Саме тут можна придбати глиняні сувеніри, популярні в багатьох країнах. Зокрема, й фігурку дракона, з яким пов'язана головна краківська легенда. В ній розповідається таке.

У Кракові на горі, яка називається Вавель, жив король зі своєю донькою Вандою. Мешканці Кракова жили щасливо, доки під Вавельською горою біля річки Вісли не поселився дракон (смук). Став він їсти людей. Їв-їв... Людей у місті меншало і ніхто з них, звичайно, не був щасливим. Тоді кравець Скуба вирішив убити смока. Він пішов на ринок і купив там овечих шкур, смоли, соломи і забрав все це додому, щоб позшивати шкури, начинити їх смолою із соломою. Зробив з усього цього барана, відніс до печери смока і почав чекати, поки той вийде. Дракон вийшов, з'їв цього так званого барана, і через деякий час йому зробилося погано, якимось важко в шлунку. Він захотів пити. Пішов до Вісли. Пив-пив там воду, доки не луснув. Із його шкури Скуба пошив крулевні Ванді черевики. Подарував їм і зіграли вони весілля.

Так кравець став королівським зятем, а дракон – одним з улюблених краківських сувенірів. Найбільше смуків тут роблять з глини, хоча є й невеликі дракони-маріонетки, які можна заставляти рухати лапками і хвостом за допомогою паличок і мотузочків. Я теж придбала глиняного дракончика у продавщиці сувенірів під Маріацьким костюлом на Ринковій площі.

З давньою легендою пов'язують і червневий Великий парад Драконів – свято вавельського дракона, яке влаштовує ляльковий театр маски і актора “Гротеска”.

1 серпня наш загін одержав завдання поспілкуватися з людьми, які мешкають в Пекарах навколо табору. Ми

повинні були дізнатися, чому саме так називається поселення, які знаходяться поблизу монастирі та костюли, коли відкрився лицей у Пекарах (влітку в ньому влаштовують молодіжний табір)? Кожна група мала вибрати форму, щоб цікаво переповісти зібрану інформацію. Кася із Каліфорнії обрала роль екскурсовода, а ми зіграли допитливих туристів, які ходять, усе роздивляються, про все хочуть знати та ще й записують подробиці польської історії (нашим літописцем була Юля із Смоленська). Ось

так через гру, точніше – маленьку театральну сценку ми розповіли глядачам, що назва Пекари походить від знаменитої пекарні, трудилася на ній багато пекарів, поблизу знаходилися монастирі францисканців та бернардинців, а лицей, що став міжнародним літнім освітнім центром, відкрито в 2000 році.

Наступного дня вже на справжній екскурсії ми знайомилися з королівським замком (“Zamek Krylów”). Мені найбільше запам'яталися в ньому гобелени: в центрі кожного зображена жанрова сценка давніх часів, а живими рамами слугують

виткані фазани, папуги, плоди, квіти.

3 серпня для нашого табору влаштували краєзнавчу поїздку до Парку Етнографічного в Вигелзове (Parku Etnograficznego w Wygielzowie). Він нагадує наш музей народної архітектури під відкритим небом в Пироговому під Києвом, знайомить з традиціями Малопольського воєводства, центром якого є Краків. Там розташовані костюл, шкільні приміщення, помешкання поляків простих і заможних.

Особливий інтерес у мене викликав двір ремісника, де можна було побачити гончарний круг, глиняний посуд, поширений саме в цій частині Польщі. За формою і оздобленням він дуже подібний до посуду різних регіонів України.

5 серпня, в суботу, коли в Польщі вихідні музеї, весь наш табір вирушив у подорож в Пеніни. Листівка-квиток повідомляла, що Пенінський Національний Парк створено в 1932 році як перший національний парк в Польщі і перша міжнародна площа, яка знаходилася під охороною в Європі. Дорогою до нього ми оглянули дерев'яний костюл XV-XVI століття в Дембні, замок в Неджіцах. На території Пенін знаходиться і популярний маршрут любителів водного туризму – спуск на плотах по Дунайцю. Близько трьох годин ми мандрували на плотах, перетнули кордон із Словаччиною і далі пливли кілометрів три вже територією цієї країни, оглядаючи гірську місцевість. Вапнякові вершини здіймаються тут на 300 метрів просто над головами мандрівників.

Найпопулярніший матеріал для тамтешніх сувенірів – дерево, але можна також придбати красивий глиняний дзвіночок.

Білоруська дослідниця С. Касцюкевич порівнює вірування і міфологічні уявлення українців, росіян, поляків і білорусів. Селянин “крутив” горшки, а з ними і робив іграшки взимку, коли не було польової роботи. Це переважно птахи і звірі, траплялися “тройки” (запозичення

у росіян) і “королі”, як у поляків. Особливість білоруських іграшок – фантастичні напівпташки, напівконі.

В процесі історичного розвитку сакральність глиняних фігурок зникла, хоча зовнішня подoba залишалася. Фігурки ляльок нагадують нашим сучасникам стародавніх ідолів. Частіше зустрічаються 10-12-сантиметрові жіночі фігурки “королев” і “панянок”, оздоблені різнокольоровою поливою. Іграшки східних слов’ян, зазначає дослідниця з Новополоцька Вітебської області, часто представляли професійні типи: пастуха, солдата, музиканта, монаха – у росіян, козака, пастуха, кобзаря – в українців, у білорусів – гармоніста, мужика. Якщо жіночі фігурки тяжіли до культу жінки – продовжувачки роду, то чоловічі (польський солдат, гусар, російський солдат) ілюстрували військово-політичну історію країни.

Королі й королеви на конях білорусами запозичені з польської традиції.

XVII – XVIII століттями датуються іграшки-коні, знайдені в Полоцьку. Коники з глини перегуються з архаїчними узорами вишивок, доповненими солярною орнаментациєю (ромби, кола), що свідчить про походження таких іграшок, як і ляльок, з дохристиянських часів.

“Конь – старажытны індаурапейскі сімвал, таму ён вядомы і ва усіх славянських народаў

З конем пов’язана і народна магія: якщо попити води, якої не дотримав, усяку хворобу як рукою зніме; кінський череп відганяє нечисту силу.

У поляків на весняних аграрних святах продавали і коників, вірили, що велика кількість глиняних тваринок підштовхне сили природи до плодючості.

Білоруси (на Могильовщині, Бобруйщині) на колядування робили маску кобили – теж закликали, щоб усе в хазяйстві плодилося.

У народній традиції поляків існує іграшка “Лайконік”. В Кракові розповідають легенду про період татарської навали. Вона почалася якраз на свято Божого Тіла. Один з краківських плотогонів зібрав війська і вирушив назустріч ворогу. З перемогою повернувся герой на коні до міста. Його й відтворює іграшка “Лайконік”. Є у поляків і свищики “Пан Твардовський на півнику” (героїчне переплітається з комічним, жартівливим). Можна порівняти з українською дитячою забавлянкою, коли дитину саджав хтось із дорослих, частіше дід або батько, на випростану ногу, брав за ручки і гойдав, приказуючи: “Іде півень на коні, куряву здіймає. “Ти куди? Ти куди?”, – курочка питає. “Іду, кури, на війну, на війну далеку”. “Куд-куди?! Куд-куди?!”, – кури голосили”.

7 серпня ми провели півдня в соляних копальнях у Величці. Це містечко розташоване за 20 кілометрів від Кракова. Соляним копальням більше 700 років. Унікальний об’єкт занесено ЮНЕСКО до списку світового культурного надбання. Розповідають, що взагалі сіль у цій місцевості видобувають майже 1000 років. Здавна там були великі поклади солі, тепер – унікальний музейний комплекс під

землею. Спочатку спускаєшся на 64 метри дерев’яними сходами, які дуже стрімко закручуються серпантином. Неповторні скульптури Коперніка, Папи Римського Яна Павла II, Пілсудського, Гете зроблені із солі. Вони сіро-коричневого кольору, бо сіль неочищена. Для туристів розігрується сценка: лялькові копачі солі спускаються по канату в шахту, вмикається фонограма і створюється ефект, що вони співають стару народну пісню. Можна побачити й залишки рейок, якими перевозилася сіль.

За легендою в копальнях вдень працювали люди, а вночі їм допомагали добрі гноми. Тепер цих маленьких помічників відтворено на окремому підсвіченому майданчику.

Найвражаюче – каплиця святої Кінги, покровительки гірників. Великий зал, де стіни, склепіння і підлога – все із солі. Коли прикладаєш ліхтарик впритул до стінки, світло падає на сіль і складається в образи, що промінь пронизує мінерал і сіль світиться жовтим невеликим колом. Такий же ефект з підлогою. Ось у такому незвичному інтер’єрі застигла свята Кінга.

В нішах відтворено сценки із Біблії: Марія їде на віслику, якого веде Йосип, та інші всесвітньо-відомі сюжети.

Під землею знаходиться кілька соляних озер.

Колісь людям допомагали видобувати сіль коні. Помітили, що коні, які відпрацювали свій вік і були підняті на поверхню із соляних шахт, залишалися значно здоровішими, ніж такі самі за віком тварини, які трудилися на поверхні. Цю властивість підземної солі і чистого повітря використали з лікувальною

метою. Згодом тут відкрився санаторій для хворих з проблемами дихання. На глибині від 60 до 136 метрів розташувалося справжнє підземне місто.

В інші дні ми поєднували заняття в таборі польською мовою з плаванням та іграми у басейні.

9 серпня ми подорожували до Ojcowskiego Parku Narodowego неподалік від Кракова. В цьому куточку заповідної природи розташована печера (Jaskini). В ній будь-якої пори року зберігається температура плюс 7 градусів. Тут переказують місцеве повір’я: той, кому на голову в печері крапає вода, буде розумним.

Zamek w Pieskowej Skale запам’ятався італійським садом з ідеальними газонами.

На 10 серпня припала наша остання подорож. Організатори спланували так, щоб найбільше запам’яталися молоді з різних країн рідні місця Папи Римського найвидатнішого поляка. Wadowice, „Sladami Jana Pawla II po Malopolsce”.

Я дуже вдячна Харківському товариству польської культури за організацію такого змістовного і незабутнього літнього відпочинку, поєднаного з вивченням польської мови.

**Марія Чумак,
учениця 11 класу гімназії,
Нова Водолага Харківської області**

Uczmy się języka polskiego**Урок 7
Lekcja 7**

*Профессии. Глаголы I спряжения. Предложный падеж прилагательных.
Zawody. Czasowniki koniugacji I. Miejscownik przymiotników.*

**Профессии
Zawody**

О профессии можно спросить:

Какая твоя профессия? Jaki jest twój zawód?

Какая у тебя профессия? Jaki masz zawód?

Ты кто по профессии? Kim jesteś z zawodu?

- Jaki masz zawód?
- Jestem mechanikiem.
- Jaki pani ma zawód?
- Jestem nauczycielką.
- Jaki jest pana zawód?
- Jestem inżynierem.
- Kim jesteś z zawodu?
- Jestem jeszcze studentem.

(обратите внимание, что профессии употреблены в творительном падеже)

Zawody:

dentysta - зубной врач (мужчина)

dentystka - зубной врач (женщина)

ekonomista

elektryk

fryzjerka - парикмахерша

inżynier

kierowca - водитель

kolejarz - железнодорожник

krawcowa - портниха

krawiec - портной

księgowa - бухгалтер

kucharka - повариха

kucharz - повар

lekarz - врач

murarz - каменщик

mechanik

nauczyciel - учитель

nauczycielka - учительница

piekarz - пекарь

pielęgniarka - медсестра

prawnik - юрист

przedsiębiorca - предприниматель

robotnik - рабочий

rolnik - земледелец, аграрник, фермер

rzemieślnik - ремесленник

sekretarka - секретарша

sprzedawca - продавец

sprzedawczyni, ekspedientka - продавщица

sprzątaczką - уборщица

stolarz - столяр

szewc - сапожник

ślusarz - слесарь

urzędniczka - служащая

urzędnik - служащий

wojskowy - военный

bezrobotna, bezrobotny - безработная, безработный

emeryt - пенсионерка, пенсионер

pracowniczka, pracownik - работница, работник

studentka, student

uczenica, uczeń - ученица, ученик

Ćwiczenie 1

Ответьте на вопросы, кто что делает.

Proszę odpowiedzieć na pytania.

Kto co robi?

1. Kto buduje domy?
2. Kto piecze chleb?
3. Kto uczy dzieci w szkole?
4. Kto szyje ubrania?
5. Kto leczy ludzi?
6. Kto prowadzi samochód?
7. Kto sprzedaje towary?
8. Kto pracuje na polu?
9. Kto robi obuwie (buty)?
10. Kto gotuje jedzenie?

(budować – строить, piec – печь, uczyć – учить, szyć – шить, ubranie – одежда, leczyć – лечить, prowadzić – водить, sprzedawać – продавать, pracować – работать, robić – делать, obuwie buty – обувь, gotować – готовить, варить, jedzenie – пища)

Ćwiczenie 2

Составьте предложения.

Proszę ułożyć zdania.

przykład:

ja - być - lekarz (ja) Jestem lekarzem

1. ona - być - nauczycielka
2. ja - być - przedsiębiorca
3. pan Kański - być - dyrektor
4. ona - być - krawcowa
5. jego dziadek - być - rolnik
6. mój brat - być - kierowca
7. pani Anna - być - pielęgniarka
8. ja - być - uczenica
9. on - być - emeryt
10. babcia - być - emerytka
11. on - być - stolarz

Czy to jest zawód?

dyrektor

gospodarz – **хозяин**, gospodyni – **хозяйка**

kierownik – **заведующий, руководитель, начальник**

prezes, przewodnicząca, przewodniczący – **председатель**

zastępca – **заместитель**

Ćwiczenie 3

Отвѣтѣте на вопросы, используя данные слова.
Proszę odpowiedzieć na pytania, wykorzystując podane słowa.

1. Jaki jest pani zawód? (pielęgniarka)
2. Jaki ma pan zawód? (rolnik)
3. Kim z zawodu jest pani dziadek? (szewc)
4. Jaki zawód ma pana matka? (krawcowa)
5. Kim jesteś z zawodu? (studentka)
6. Jaki masz zawód? (student)
7. Kim jest z zawodu pani Kowalska? (księgowa)
8. Jaki zawód ma państwa córka? (uczennica)
9. Kim jest z zawodu pana syn? (uczeń)
10. Jaki jest zawód pani męża? (kierowca)
11. Jaki zawód ma pana żona? (nauczycielka)
12. Jaki jest pani/pana zawód?

Ćwiczenie 4

Скажите это по-польски:
Proszę powiedzieć to po polsku:

1. - Ты кто по профессии?
- Я водитель.
2. - Какая у тебя профессия?
- Я зубной врач.
3. - Вы кто по профессии (спрашиваете женщину)?
- Я бухгалтер.
4. - Какая ваша профессия? (спрашиваете мужчину)
- Я предприниматель.
5. - Кто по профессии ваша дочь? (спрашиваете супругов)
- Наша дочь врач.

Можно иначе сказать о профессии

Jestem nauczycielką = Pracuję jako nauczycielka

**Jestem (kim?) = Pracuję jako (kto?)
być (kim?) = pracować jako (kto?)**

Ćwiczenie 5

Составьте предложения из данных слов:
Proszę utworzyć zdania z podanych słów:

1. on, być, lekarz
2. on, pracować, lekarz
3. ona, pracować, pielęgniarka
4. ona, być, pielęgniarka
5. ja, być, dentystka
6. ja, pracować, dentystka
7. ja, pracować, mechanik
8. ja, być, mechanik

Ćwiczenie 6

Скажите и напишите это по-польски:
Proszę powiedzieć i napisać to po polsku:

1. Я работаю инженером. Я инженер.
2. Он работает водителем. Он водитель.
3. Она работает портнихой. Она портниха.
4. Я работаю продавщицей. Я продавщица.

Uśmiechnij się

- Tato, kto jest szefem w domu, mama, czy ty?
- Oczywiście ja!
- Ja jestem szefem!
- A mama?

- Mama tylko decyduje o wszystkim.

(tato - обращение к папе, szef - начальник, глава, w domu - дома, oczywiście - конечно, decydować - решать, o wszystkim - обо всём)

Nauczycielka sprawdza prace domową z matematyki.

- Jasiu, zrobiłeś błąd. Wyszło ci dwa razy więcej, niż powinno.

- Tatuś mi pomagał liczyć.

- A kim jest z zawodu twój tatuś?

- Kelnerem.

(sprawdzać - проверять, praca domowa z... - домашняя работа по ..., zrobiłeś błąd - ты сделал ошибку, więcej - больше, niż powinno - чем должно, liczyć - читать, tatuś - папа, папочка, kelner - официант)

U wróżki

- Wkrótce ktoś stanie na pana drodze.

- To bardzo źle!

Jestem kierowcą.

(wróżka - гадалка, wkrótce - скоро, ktoś - кто-то, stanąć - встать, na drodze - на дороге, пути, bardzo źle - очень плохо)

Глаголы I спряжения Czasowniki koniugacji I

глаголы I спряжения имеют окончания:

-ę, -esz, -e, -emy, -ecie, a

pisać

ja	piszę	my	piszemy
ty	piszesz	wy	piszecie
on, ona, ono	pisze	oni, one	piszą

Где работаешь? Gdzie pracujesz?

- Czy ma pani pracę?

- Tak, mam.

- Gdzie pani pracuje?

- Pracuję w szkole. Jestem nauczycielką.

- A pan? Gdzie pan pracuje?

- Pracuję w prywatnej firmie.

- Kim pan jest z zawodu?

- Jestem elektronikiem.

Czy ma pan pracę?

Tak, na szczęście mam.

A ja niestety nie mam pracy. Jestem bezrobotna.

A pani mąż?

Też nie ma pracy, też jest bezrobotny.

(firma prywatna - частная фирма, na szczęście - к счастью, niestety - увы, к сожалению)
mam pracę ale nie mam pracy)

Ćwiczenie 7

Вставьте окончания.

Proszę wstawić końcówki.

- a)
- Czy pana żona ma prac....?
 - Nie, moja żona nie ma prac...., ona nigdzie nie pracuj....
 - A czy pan ma prac.....?
 - Na szczęście mam. Pracuj..... w małej firmie.

- b)
- Czy państwo pracuj.....?
 - Tak, pracuj.... Ja pracuj.... w fabryce, a żona pracuj..... w szkole.
 - A czy państwa dzieci pracuj.....?
 - Nasze córki nie pracuj..., one uczą się. Tylko nasz syn pracuj.....

Ćwiczenie 8

Скажите и напишите это по-польски:

Proszę powiedzieć i napisać to po polsku:

- У тебя есть работа? Да, есть.
- Где работаешь?
- Работаю на частном предприятии. А вы работаете?
- У меня нет работы. Я безработная.

Miejsce pracy

apteka	biuro - бюро, офис
fabryka	budowa - стройка
firma	hotel - гостиница
instytut	piekarnia
poczta	pole
sąd – суд	sklep - магазин
spółka - c.n.	szpital - больница
uczelnia – вуз	zakład - предприятие
warsztat - мастерская	
instytucja - учреждение - организация	
przedsiębiorstwo - предприятие	
restauracja - ресторан	

fabryka	w fabryce
uczelnia	na uczelni
biuro	w biurze
przedsiębiorstwo	w przedsiębiorstwie

W Polsce jest dużo różnych firm, zakładów oraz przedsiębiorstw. Są przedsiębiorstwa, firmy i zakłady państwowe i prywatne, przemysłowe, produkcyjne, handlowe, budowlane, rolnicze oraz usługowe, polskie, a także zagraniczne, duże i małe, stare i nowoczesne. Niektóre przedsiębiorstwa państwowe prywatyzują się.

(państwowy – государственный, prywatny – частный, przemysłowy – промышленный, produkcyjny – производственный, handlowy – торговый, komercyjny, budowlany – строительный, rolniczy – сельскохозяйственный, usługowy – относящийся к услугам, nowoczesny – современный)

- Gdzie pani pracuje?

- Pracuję w sklepie. A pani?
- Pracuję na poczcie.
- A gdzie pracuje pani mąż?
- Mój mąż pracuje w dużym przedsiębiorstwie zagranicznym.
- Państwowym?
- Nie, prywatnym. A pani mąż?
- W małej spółce handlowej.

Предложный падеж прилагательных Miejscownik przymiotników.

Прилагательные в предложном падеже имеют окончания:

м.р.	-ym	w prywatnym (zakładzie)
	-im	w wysokim (budynku)
ж.р.	-ej	w prywatnej (firmie)
ср.р.	-ym	w handlowym (biurze)
	-im	w szerokim (polu)

wzór:

firma państwowa - (gdzie?) – w firmie państwowej
 firma prywatna
 firma handlowa
 firma budowlana
 zakład państwowy
 zakład prywatny
 zakład produkcyjny
 prywatny zakład produkcyjny
 prywatny zakład usługowy
 przedsiębiorstwo państwowe
 przedsiębiorstwo prywatne
 duże nowoczesne przedsiębiorstwo państwowe
 polskie przedsiębiorstwo produkcyjne
 zagraniczne przedsiębiorstwo handlowe
 polsko-zagraniczne przedsiębiorstwo budowlane
 (обратите внимание на положение прилагательных по отношению к существительным)

Ćwiczenie 9

Составьте предложения из данных слов.

Proszę ułożyć zdania ze słów.

przykład:

mój, siostra, pracować, duży, nowoczesny, firma
 Moja siostra pracuje w dużej nowoczesnej firmie

1. ja, pracować, prywatny, zakład, produkcyjny
2. ona, pracować, szkoła, średni
3. mąż, pani Maliszewska, pracować, instytucja, państwowy
4. one, pracować, stary, fabryka
5. my, pracować, duży, sklep, prywatny -
6. mój, koleżanka, pracować, apteka, prywatny, a, mój, kolega, pracować, szpital, państwowy
7. dzieci, mój, siostra, pracować, polski, przedsiębiorstwo, budowlany
8. mój, matka, pracować, dom, a, mój, siostry, pracować, restauracja

- Dzień dobry.
- Witam! Co słychać?
- Wszystko w porządku.
- Pracujesz?
- Pracuje.
- Ciągłe w tej samej instytucji?
- Tak, w ministerstwie.
- W jakiej instytucji pani pracuje?
- W bibliotece naukowej.
- Czy należy pani do jakiejś organizacji?
- Tak, jestem członkiem Polskiego Klubu Ekologicznego.

(witać – приветствовать, Co słyhać? - Как дела?
wszystko w porządku - всё в порядке, ciągle - всё
время, постоянно, w tej samej - в той же, naukowy –
научный, należeć do - принадлежать к, być członkiem
- быть членом, jakaś - какая-то)

**instytucja - учреждение (организация), где за работу
получаешь зарплатę**
**organizacja - организация (общественная), где
роботаешь на общественных началах**
**Если спрашиваем об организации, (т.е. учреждении),
где работаешь, употребляем слово instytucja, а не
organizacja.**
В какой организации работаешь?
W jakiej instytucji pracujesz?

Ćwiczenie 10

Что относится к понятию instytucja, а что organizacja?
Co jest instytucją, а co organizacją?
policja
Ministerstwo Spraw Zagranicznych (МИД)
Politechnika Warszawska
partia polityczna
polskie stowarzyszenie kulturalne (польское культурное
общество)
Teatr Narodowy w Warszawie
ambasada (посольство)
Związek Polaków w Kazachstanie (Союз поляков..)
pogotowie ratunkowe (скорая помощь)
Polski Związek Emerytów (Польский союз пенсионеров)

☞
Czy pan pracuje?
Nie, jestem emerytem.
A pana żona?
Też jest na emeryturze.

- Czy pani pracuje zawodowo?
- Nie, jestem emerytką, ale pracuję, w domu,
jak każda kobieta, jak każda gospodyni.
(emeryt – пенсионер, emerytka – пенсионерка, na
emeryturze - на пенсии)

Ćwiczenie 10

Скажите это иначе:
Proszę powiedzieć to inaczej:
1. Moja babcia jest na emeryturze.
2. Mój dziadek jest na emeryturze.
3. Moi dziadkowie są emerytami.

☞
- Czy pani lubi swoją pracę?
- Nie, nie lubię swojej pracy.
- Dlaczego?
- Ponieważ mam niską pensję.

- Jaką pan ma pensję?
- Bardzo dobrą.
- Ile pan zarabia?
- Dużo zarabiam.
- Jestem przedsiębiorcą.

- Ile pani zarabia?
- Dwa tysiące złotych.
- To jest bardzo dobra pensja.
- Ma pan rację.

(dlaczego – почему, ponieważ – потому)
pensja – зарплата, emerytura - пенсия , zarabiać –
зарабатывать, ma pan/pani rację - вы правы)

Считаем Liczymy

100	sto	600	sześćset
200	dwieście	700	siedemset
300	trzysta	800	osiemset
400	czterysta	900	dziewięćset
500	pięćset		

1000 tysiąc
2000 - 4000 tysiące
5000 - tysięcy

☞
- Czy dużo pan zarabia miesięcznie?
- Bardzo mało. Jestem emerytem.
- Jaka jest pana emerytura?
- Otrzymuję trzysta czterdzieści złotych
miesięcznie. Mam bardzo mało pieniędzy.
- Jaka jest obecnie średnia pensja w Polsce?
- Teraz średnia płaca wynosi osiemset złotych.
- A jaka jest obecnie średnia emerytura?
- Czterysta złotych.
- Jaki jest teraz średni kurs dolara w Polsce?
- Dwa złote siedemdziesiąt groszy.
(miesięcznie - ежемесячно, в месяц, otrzymywać –
получать, obecnie - в настоящее время, teraz -
сейчас, teraz, płaca = pensja, wynosić – составлять)

Uśmiechnij się

- Ile osób pracuje na tej budowie?
- Z majstrem osiem.
- To znaczy, że bez majstra siedem.
- Nie, bez majstra to tu nikt nie pracuje

- Gdzie pracujesz?
- Nigdzie.
- A co robisz?
- Nic.
- To masz fajne zajęcie.
- Tak, fajne to ono jest,
tylko że konkurencja jest ogromna.

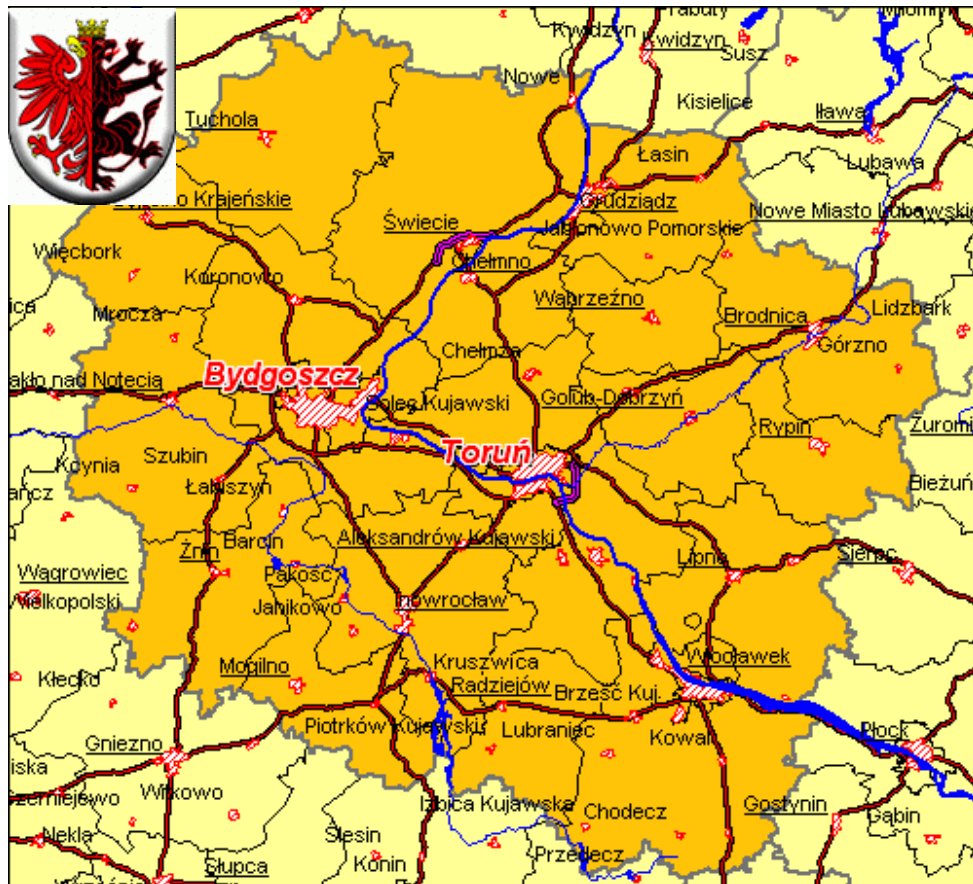
(ile osób - сколько человек, majster – мастер, to
znaczy, że - это значит, что, tu – здесь, nic – ничего)

Урок подготовлен по материалам учебников:

1. Blanka Konopka „Podręcznik języka polskiego” (część 1);
2. B. Bartnicka, W. Jekiel, M. Jurowski, T. Tichomirowa,
D. Wasilewska, K. Wrocławski, „Мы учим польский”.
3. Władysław Miodunka „Cześć, jak się masz?”;
4. S. Karolak, D. Wasilewska „Учебник польского языка”.

Śpiewamy razem

Województwo Kujawsko - Pomorskie

do dziś średniowiecznym układzie przestrzennym stanowi żywy rezerwat architektury gotyckiej, przeplecione niekiedy zabytkami barokowymi. Jest dziś pełnym turystów ośrodkiem akademickim, kulturalnym, biznesowym i konferencyjnym, a niepowtarzalną pamiątkę dla jego gości stanowią wypiekane według wielowiekowej receptury toruńskie pierniki.

Ta ziemia dokumentuje polskie prapoczątki. Biskupin, do którego dowozi turystów wąskotorowa kolejka ze Żnina,

- *Województwo położone w środkowo-północnej części Polski.*

- *Graniczy z województwami: wielkopolskim, pomorskim, warmińsko-mazurskim, łódzkim.*

- *Powierzchnia - 17970 km² (5,7% powierzchni kraju).*

- *Liczba mieszkańców - 2098 tys. (5,4% ludności Polski).*

- *Dzieli się na 19 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu oraz 144 gmin.*

- *Na terenie województwa znajduje się 51 miast. Stolicą - ośrodkiem administracyjnym województwa jest Bydgoszcz (siedziba wojewody) oraz Toruń (siedziba sejmiku samorządowego).*

- *Główne miasta to: Bydgoszcz, Toruń, Włocławek, Grudziądz.*

Dominują w tym regionie dwa nadwiślańskie miasta, każde o bardzo wyrazistym obliczu. Prawie czterysta-tysięczna Bydgoszcz, siedziba władz wojewódzkich, jest znaczącym ośrodkiem administracyjnym i przemysłowym, lecz szerszy rozgłos zyskała również ze względu na swe placówki, imprezy i festiwale - muzyczne i teatralne.

Dwustutysięczny Toruń, rodzinne miasto astronoma wszechczasów Mikołaja Kopernika, ma w swoich długich dziejach karty polskie, krzyżackie i pruskie. W zachowanym

zalicza się do najciekawszych rezerwatów archeologicznych w Europie. Zrekonstruowano w nim naturalnej wielkości drewniane osiedle obronne kultury łużyckiej sprzed dwu i pół tysiąca lat. Późniejszej daty jest Kruszwica, z Mysią Wieżą i romańską kolegiatą, legendarny gród księcia Popiela, którego miały zjeść myszy. Leży na historycznym Szlaku Piastowskim, nad Jeziorem Gopło, połączonym systemem szlaków kajakowych z wodami sąsiedniej Wielkopolski.

Obok dwóch kolejnych miast nadwiślańskich – ponad stutysięcznych Grudziądza i Włocławka - jest jeszcze na tej ziemi wiele mniejszych ale nie mniej interesujących. Jak Golub-Dobrzyń z turniejami rycerskimi na zamku, czy pełne zabytków Chełmno. Są uzdrowiska, jak Ciechocinek słynny z tężni solankowych. Jest malownicze Pojezierze Brodnickie, które uchodzi za kolebkę turystyki kajakowej w Polsce. Są szlaki wodne Drwęcy, Brdy i Wdy, a także atrakcyjne dla żeglarzy Zalewy Włocławski i Koronowski.

Województwo zaprasza wszystkich na spotkanie z historią, w tym sławnymi Polakami i przyrodą. Tutaj dzieła natury i człowieka zgodnie współistnieją ze sobą od wieków. Kujawsko-Pomorskie to także kraina zdrowia - uzdrowisk z wiekową tradycją i turystyki aktywnej.

Region tworzą historyczne ziemie, których nazwy znane są każdemu Polakowi, choćby z podręczników

Wisła. Zdjęcie Oleg Czernijenko

historii. Warto je poznać, choćby i po to, by lepiej zrozumieć Polskę, a przez to rozmyślać się w podróżach do naszego kraju. To ziemie: Chełmińska, Dobrzyńska, Michałowska, Kujawy, Pomorze Nadwiślańskie. Łatwo wyodrębnić także region etnograficzny - Pałuki (okolice Żnina i Kcyni), w którym jeziorom, lasom i pagórkom towarzyszy inna atrakcja – tradycyjny folklor. Działają tu ludowi twórcy i zespoły folklorystyczne.

Wśród turystów, także zagranicznych, najbardziej znane stare miasta Kujaw i Pomorza. To: Toruń, Bydgoszcz, Włocławek, Grudziądz, Chełmno i Brodnica, w których cenne zabytki dzielnic staromiejskich sąsiadują z pulsującą współczesnością. Ta ziemia była kolebką państwa polskiego. Tu powstały prastare osady w Kruszwicy, Biskupinie, Strzelnie, Mogilnie. Jakże żywym rezerwatem architektury gotyckiej jest Toruń – miasto rodzinne astronoma wszech czasów Mikołaja Kopernika (urodzonego tu w 1473 roku) znajdujące się na liście UNESCO. Panorama kościelnych wież panujących nad miastem, spichlerzami i kamienicami – strzeżonymi nadal przez średniowieczne mury obronne – widziana znad Wisły, nie ma sobie równych. Cennym zabytkiem są ruiny zamku.

Bydgoszcz

Katedra św. Janów (połowa XIII wieku) z jednym z najstarszych dzwonów w Polsce – „Tuba Dei” zachowała chrzcielnicę, w której ochrzczono Mikołaja Kopernika.

Biskupin

Atrakcją miasta są liczne muzea, m.in. Okręgowe w ratuszu (z wieży wspaniała panorama na Stare Miasto) i Muzeum w Domu Kopernika. Czynny jest też zasłużony Teatr im. Wilama Horzycy, galerie a także obiekty twierdzy. Toruń – choć to miasto wiekowe, jednocześnie pulsuje nowoczesnością jest ważnym ośrodkiem akademickim, centrum biznesu i konferencji. Tak jak przed kilkoma stuleciami, tak i dziś najlepszą pamiątką z pobytu w tym mieście jest misternie rzeźbiony piernik.

Największym miastem województwa jest Bydgoszcz, malowniczo położona nad Brdą, kanałem Bydgoskim, dotykająca swymi granicami do Wisły. Pełna uroku jest dzielnica staromiejska skupiona nad Brdą, z gotyckimi świątyniami i dzielnicą malarzy „Bydgoską Wenecją”, w której stare kamienice przegładają się w nurtach rzecznych. Bydgoszcz słynie też z zabytków secesji, ma znane sceny teatralne, wśród których wyróżnia się Opera Nova. Godne podkreślenia jest położenie miasta na ogromnej polanie pośród kompleksów leśnych. W Myślicinku znajduje się

Toruń. Zdjęcie Oleg Czernijenko

Leśny Park Kultury i Wypoczynku z licznymi atrakcjami dla dzieci i dorosłych, dokąd można dojechać zabytkową kolejką turystyczną.

Śladem panowania rycerskiego Zakonu Krzyżaków na tej ziemi są liczne zamki, m.in. w Toruniu, Golubiu-Dobrzyniu i Radzynie Chełmińskim. Dziś pełnią one funkcje centrów turystyki i kultury, niektóre są też hotelami. Wyróżnia się gotycki zamek w Golubiu-Dobrzyniu, w którym organizowane są m.in. bale kostiumowe, turnieje rycerskie i konkursy krasomówcze dla przewodników turystycznych. W pobliżu tego miasta znajduje się Szafarnia. Tutejszy dwór jest Ośrodkiem Kultury Fryderyka Chopina, przypomina pobyt młodego kompozytora w tej miejscowości. Warto poznać także inne zabytki, m.in. mało znane ruiny zamku w Radzynie Chełmińskim swą wielkością przypominają krzyżacką siedzibę w Malborku.

Popularne trasy turystyki motorowej, m.in. - Szlak Piastowski i Szlak Kopernikowski spinają najatrakcyjniejsze miejscowości regionu. Na Szlaku Piastowskim znajduje się m.in. Biskupin – osada prasłowiańska kultury łużyckiej sprzed 2500 lat. Dziś to swoiste muzeum-rezerwat archeologiczny stało się wielką atrakcją, zwłaszcza w okresie letnich festynów archeologicznych, w trakcie których można poznawać tajemnice codziennej pracy ludów wczesnosłowiańskich. Dziś można tu dojechać zabytkową kolejką wąskotorową ze Żnina, a także dopłynąć statkiem. Z początkami państwowości polskiej związana jest także Kruszwica - legendarny gród Księcia Popiela. Z Mysiej Wieży, na której według podania myszy zjadły władcę okrutnego dla ludu rozpościera się wspaniała panorama Nadgoplańskiego Parku Tysiąclecia i jeziora Gopło, połączonego systemem szlaków kajakowych z wodami sąsiedniej Wielkopolski. Śladem przeszłości jest kamienna romańska kolegiata z XII stulecia. Atrakcją są też rejsy statkami po jeziorze Gopło. Cenne zabytki romańskiej architektury sakralnej znajdziemy także w pobliskim Strzelnie (XII-XIII stulecie) i Mogilnie oraz w Inowrocławiu. Szlak Piastowski ma swoje przedłużenie w sąsiednim Województwie Wielkopolskim.

Ważnym ośrodkiem kultury, nauki i turystyki południowych Kujaw jest miasto Włocławek, malowniczo

położone nad brzegami Wisły. W dzielnicy staromiejskiej zobaczyć warto: gotycką katedrę z z XIV wieku z rzeźbami ze szkoły Wita Stwosza, kościół św. Witalisa, zespół spichlerzy a także Muzeum Ziemi Kujawsko-Dobrzyńskiej.

Kujawsko-Pomorskie to region małych miast, jakby specjalnie stworzonych dla malarzy. Wyróżnić trzeba Dobrzyń nad Wisłą, Nieszawę, Chełmno, Chełmżę, Koronowo, Nowe i wiele innych. Nie mniej atrakcyjna jest wieś kujawsko-pomorska. Z tradycyjnym budownictwem ludowym oraz sztuką można zapoznać się w Muzeum Etnograficznym i skansenie w Toruniu, skansenie we wsi Kłóbka (okolice Włocławka). Z ludowych rzeźb słyną okolice miasteczka Skępe – będącego znanym sanktuarium.

Natura wyposaża ten region wspaniale. Są tu liczne możliwości dla amatorów uprawiania różnych form turystyki kwalifikowanej. Wodniacy – miłośnicy żagli i kajaków mają do dyspozycji Zalew Włocławski, Zalew

Koronowski, a w niedalekiej przyszłości nowy zalew w Nieszawie. Od dawna dużym powodzeniem cieszą się spływy Drwęcą, Brdą, Wdą, a także Wisłą. Sprawni organizatorzy spływów po Brdzie i Wdzie – działacze PTTK – zyskali wielkie uznanie, także wśród turystów

Kruszwica. Mysia Wieża

Golub Dobrzyń

zagranicznych. Kontakt z naturą ułatwiają liczne wypożyczalnie sprzętu i stacje wodne, a programy spływów wzbogacają liczne atrakcje turystyczne. Brdą można dopłynąć do Bydgoszczy – nie tylko miasta zabytków, ale także ośrodkiem wioślarstwa o ponad stuletniej tradycji. Na terenie parku krajobrazowego leży Pojezierze Brodnickie z miejscowością Bachotek, która uchodzi za kolebkę polskiej turystyki kajakowej.

Miłośników turystyki pieszej, wodnej, jeździeckiej, a zima – także narciarskiej zapraszają okolice Górzna (Górznieńsko- Lidzbarski Park Krajobrazowy), znanego z jezior, lasów, a przede wszystkim pagórków. Znaczne różnice wysokości powodują, że pocujemy się tutaj jak w prawdziwych górach. Na turystów oczekuje tutaj dobra baza noclegowa, ścieżki przyrodnicze, trasy rowerowe i ośrodki jazdy konnej.

Prawdziwi przyjaciele przyrody powinni skorzystać z propozycji organizatorów ekoturystyki - dyscypliny, która staje się coraz bardziej popularną w Polsce. W towarzystwie przewodników - przyrodników można poznawać prastare Bory Tucholskie z licznymi okazami starodrzewów i malowniczymi dolinami Wdy i Brdy. Godne uwagi są także liczne parki krajobrazowe, m.in. Tucholski, Wdecki, Zaborski, Krajeński, Górznieńsko - Lidzbarski, Gostynińsko- Włocławski. Na terenach tych parków przygotowano liczne szlaki dla turystów pieszych, rowerowych, a nawet także dla amatorów turystyki jeździeckiej.

Tężnie Solankowe w Ciechocinku

Wśród najważniejszych polskich uzdrowisk znajdują się te położone w Kujawsko-Pomorskiem. To Inowrocław i Ciechocinek – z wysokiej klasy wodami solankowymi. Usytuowano w nich tężnie, specjalne konstrukcje dzięki którym w powietrzu unoszą się lecznicze pary solanki. Opołał Włocławka znajduje się Wieniec - cenione uzdrowisko dziecięce.

To warto wiedzieć

Polacy i Polonia na świecie

Według szacunkowych danych poza granicami Polski i mieszka od 14 do 17 mln Polaków, głównie w Stanach Zjednoczonych (6-10 mln osób), Niemczech (ok. 1,5 mln), Brazylii (ok. 1 mln), Francji (ok. 1 mln), Kanadzie (ok. 600 tys.), Białorusi (400 tys.-1 mln), Ukrainie (300-500 tys.), Litwie (250-300 tys.), Wielkiej Brytanii (ok. 150 tys.), Australii (130-180 tys.), Argentynie (100-170 tys.), Rosji (ok. 100 tys.), Czechach (70-100 tys.) i Kazachstanie (60-100 tys.).

Tak duża liczba Polaków i osób deklarujących polskie pochodzenie, a mieszkających poza ojczyzną (dla porównania - 17 mln to ok. 40 proc. liczby Polaków obecnie mieszkających w kraju), jest wynikiem skomplikowanych procesów historycznych zapoczątkowanych w XVIII w., kiedy Rzeczpospolita zniknęła z mapy Europy, wchłonięta przez trzy mocarstwa: Rosję, Austrię i Prusy. Polacy, nie mogąc pogodzić się z utratą państwowości, angażowali się w liczne zrywy powstańcze, które, niestety, kończyły się klęską.

Ostatnia wielka fala emigracji przypadła na lata powojenne, kiedy krajem zarządzały uzależnione od ZSRR socjalistyczne władze PRL. W latach 1956-1980 do USA i krajów zachodniej Europy wyjechało ok. 800 tys. osób. Część z nich stanowili emigranci polityczni - przeciwnicy komunistycznego reżimu, a część ekonomiczni - poszu-

kujący lepszych warunków życia. W latach 80 tych z Polski wyjechało ok. 270 tys. osób. Decyzje o opuszczeniu ojczyzny podejmowali z powodów politycznych oraz ekonomicznych.

Ustalenie liczby Polaków zamieszkujących na terenie byłego Związku Radzieckiego nie jest łatwe, ponieważ nawet ostatni spis powszechny z 1989 r. zaniżał liczbę naszych rodaków zamieszkujących na wschód od Bugu. Według polskich szacunków z 2002 r. diaspora polska na terenie b. ZSRR wynosi 3 mln osób. Najliczniejsze skupiska znajdują się na Białorusi - ponad 1 mln, Ukrainie - ponad 700 tys., Litwie - 300 tys., w Federacji Rosyjskiej - ponad 100 tys.

W krajach Europy środkowej oraz na południu kontynentu najliczniejsza rzesza Polaków żyje na Zaozłiu. Łącznie w Republice Czeskiej żyje - 59 tys. Liczna grupa naszych rodaków mieszka na terenie Węgier - 11 tys. Ponadto Polacy i ich potomkowie w liczbie od kilkuset do kilku tysięcy, zamieszkują w: Rumunii, na Słowacji, w Bułgarii, w Serbii i w Turcji (głównie w okolicach Stambułu).

Diasporę polską w Republice Południowej Afryki szacuje się na ok. 17 tys. osób. Jest to największe skupisko Polonii w Afryce. Poza RPA Polacy zamieszkują głównie w krajach Maghrebu, a ich liczba kształtuje się od kilkudziesięciu do kilkuset osób.

Na podstawie: <http://www.polska.gov.pl/>

Śpiewamy razem

Góralu, czy ci nie żal

Góralu, czy ci nie żal
odchodzić od stron ojczystych,
świerkowych lasów i hal
i tych potoków srebrzystych?

*Góralu, czy ci nie żal,
góralu wracaj do hal! (bis)*

A góral na góry spoziera
i lży rękawem ociera,
i góry porzucić trzeba
dla chleba, panie, dla chleba.

Góralu, czy ci nie żal...

Góralu wróć się do hal,
w chatach zostali ojcowie;
gdy pójdziesz od nich hen w dal,
cóż z nimi będzie, kto wie?

Góralu, czy ci nie żal...

A góral jak dziecko płacze:
może już ich nie zobacze
i starych porzucić trzeba,
dla chleba, panie, dla chleba.

Góralu, czy ci nie żal...

Góralu, żal mi cię żal!
I poszedł z grabkami, z kosą,
i poszedł z gór swoich w dal,
w guńce starganej szedł boso.

Góralu, czy ci nie żal...

Lecz zanim liść opadł z drzew,
powraca góral do chaty,
na ustach wesoły śpiew,
trzos w rękach niesie bogaty.

Góralu, czy ci nie żal...

Historia tej pieśni rozpoczęła się pod koniec 1863 roku w austriackim więzieniu św. Michała w Krakowie. Przebywał tam przez kilka miesięcy na przełomie 1863/64 **Michał Bałucki**, skazany za działalność konspiracyjną. Ten młody wówczas poeta, prozaik i późniejszy komediopisarz („Grube ryby», „Klub kawalerów», „Dom otwarty») napisał podczas pobytu w więzieniu wiersz „Dla chleba».

Po dwóch latach opublikował go w „Tygodniku Ilustrowanym» (1866). Upłynęło pół wieku, zanim zainteresowali się tym tekstem kompozytorzy małopolscy, którzy do wiersza o góralu zaczęli pisać melodie.

Już po śmierci Bałuckiego, krakowski kompozytor i chórmistrz **Michał Swierzyński** napisał ok. 1912 roku melodię (stylizowaną na ludową), która z wiersza „Dla chleba» uczyniła pieśń „Góralu, czy ci nie żal?».

Podczas I wojny światowej zdobyła sobie ona ogromną popularność wśród żołnierzy polskich walczących na różnych frontach. Stała się pieśnią oczekujących na powrót wolnej Ojczyzny.

W okresie międzywojennym była nadal popularna, ale znów wróciła jako powszechny śpiew żołniersko-narodowy podczas II wojny światowej.

Po 1945 roku stała się pieśnią towarzysko-bie-siadną w kraju; natomiast nadal pełniła swoją patriotyczną funkcję w śpiewie licznej emigracji polskiej.

Na podstawie Wacław Panek, «Polski Śpiewnik Narodowy»

Kuchnia polska

Sandacz

W tej potrawie doskonale się łączą trzy najciekawsze dary polskiej ziemi: ryba z czystych jezior, grzyby z przepastnych borów i raki z coraz czystszych rzek.

Adam Michalski, autor dania, a zarazem szef kuchni w hotelu Sofitel Victoria szukał inspiracji w starych książkach kucharskich. Z nich zaczerpnął pomysł serwowania sandacza z grzybami. Zdecydował się na oryginalne włączenie w potrawę również i - niespotykanych w takim zestawieniu - raków.

- W ten sposób powstała kompozycja bardzo harmonijna kolorystycznie - tłumaczy.

Białe, delikatne mięso ryby wybornie komponuje się z subtelnym brązem ugotowanych kurek i pomarańczową barwą rakowych sztyjek, podpieczonych dodatkowo na maselku rakowym.

Dla skosztowania najsmaczniejszych ryb najlepiej wybrać się na Mazury. Tam również najłatwiej o raki. W starych pamiętnikach nierzadko można odnaleźć fascynujące opisy „polowań” na te apetyczne, swojskie skorupiaki.

Nieco inny charakter niż Mazury ma pobliska Suwalszczyzna. Ten przepiękny zakątek Polski jeszcze nie nabrał komercyjnego charakteru. Można w nim znaleźć prócz pięknych jezior, ciszę i przyrodę niemal nietkniętą przez człowieka. No i oczywiście ryby słodkowodne.

Filety z sandacza w śmietanie i ziołach

Składniki

- 1 kg filetów z sandacza
- masło do smarowania formy
- 4 łyżki wywaru rybnego
- 1 szklanka śmietany
- 4 gałązki pietruszki
- 4 gałązki trybuli
- 4 liście estragonu
- 6 liści bazylii
- 1 gałązka koperku do dekoracji
- białe wino do smaku

Przepis

Filety z sandacza umyć i osuszyć, skropić sokiem z cytryny, posypać solą i pieprzem. Rozgrzać piekarnik. Płaską, żaroodporną formę wysmarować masłem i ułożyć w niej obok siebie filety. Polać dwiema łyżkami wywaru rybnego i winem. Wstawić do piekarnika na ok. 10 minut, następnie wyjąć i trzymać w cieple. 2 łyżki wywaru dodać do śmietany, doprawić solą i pieprzem. Gotować bez przyprawiania, aż sos zacznie gęstnieć. Dodać posiekane zioła i już nie gotować. Gorącym sosem polać filety. Przybrać koperkiem.

www.poland-tourism.pl

Polonia Charkowa

Zespół Redakcyjny: Oleg Czernijenko (red.naczelný, opracowanie komputerowe),
Diana Krawczenko,
Olga Zagórska, Józefa Czernijenko

Adres redakcji: Ukraina 61057 Charków
ul. Krasnoznamionnaja 7/9 m. 125
Tel./fax.+38 (057) 336 65 73

Adres dla korespondencji: 61202 Ukraina Charków
pr. Pobiedy 48 m. 295
e-mail: polonia@kharkov.com

Redakcja pracuje na zasadach społecznych.

Na prawach rękopisu do użytku wewnętrznego.

Gazetę „Polonia Charkowa” dofinansowuje Senat RP przez Fundację «Pomoc Polakom na Wschodzie»

Газета зареєстрована Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України
за № 816, серія ХК